

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946.

Tasavallan presidentti, Suomen marsalkka Mannerheim, joka astui toimeensa tasavallan presidentin määräämisestä ilman vaalia 4 päivänä elokuuta 1944 annetun lain (508/44) nojalla, on 4 päivänä maaliskuuta 1946 ilmoittanut, ettei hän heikontuneen terveytensä vuoksi enää katso voivansa hoitaa tasavallan presidentin tehtäviä. Tasavallan presidentin toimi on siten joutunut avoimeksi ja uusi presidentti on mahdollisimman pian valittava.

Hallitusmuodon 23 §:n mukaan on tasavallan presidentti valittava aina kuudeksi vuodeksi ja vaalin toimittavat sitä varten valitut valitsijamiehet. Kun tasavallan presidentille toimikauden kestäessä tulee pysyväisesti este, on, hallitusmuodon 25 §:n mukaan, valittava niin pian kuin mahdollista uusi presidentti, joka astuu toimeensa heti vaalin jälkeen.

Hallituksen mielestä ei nykyisissä oloissa presidentin vaalia voida toimittaa Suomen hallitusmuodossa säädettyssä järjestyksessä. Valitsijamiesten vaali, joka on toimeenpantavissa vain sitä varten säädettävän erikoislain antamisen jälkeen, tuottaa valtakunnasta luovutetun alueen väestön osalta suuria vaikeuksia ja vaatii huomattavan ajan. Nykyisessä vaikeassa tilanteessa, jolloin voidaan joutua minä hetkenä tahansa tekemään mitä tärkeimpiä ja laajakantoisimpia maan asemaan ja tulevaisuuteen vaikuttavia ratkaisuja, ei valtakuntaa voida jättää olemaan ilman presidenttiä niin pitkää

aikaa kuin valitsijamiesten vaalin toimittaminen edellyttää. Myöskään ei voida ajatella sitä menettelyä, jota noudatettiin vuosina 1940 ja 1943 toimitetuissa tasavallan presidentin vaaleissa. Vuonna 1937 valitut valitsijamiehet, jotka silloin toimittivat tasavallan presidentin vaalin, eivät enää nykyisin edusta kansan vaalioikeutettuja jäseniä. Tällä kertaa ei ole myöskään syytä määrätä tasavallan presidenttiä ilman vaalia, kuten meneteltiin vuonna 1944 tasavallan presidentin toimen jouduttua avoimeksi.

Tasavallan presidentin toimen täyttämiseksi ei hallituksen mielestä näissä oloissa ole muuta mahdollisuutta kuin jättää vaalin toimittaminen eduskunnalle, joka on jo kerran aikaisemminkin, nimittäin vuonna 1919 hallitusmuodon 94 §:n nojalla toimitanut tasavallan presidentin vaalin. Näin valitun presidentin toimikausi kestäisi kuitenkin vain sen ajan, mikä edellisen presidentin toimikaudesta on jäljellä, ja päättyisi siis 1 päivänä maaliskuuta 1950. Vaalin toimittamisessa olisi eduskunnan noudatettava soveltuvin osin, mitä presidentin vaalista on säädetty.

Asian luonteesta johtuen ehdotettu laki, joka on säädettävä siinä järjestyksessä kuin perustuslaista on sanottu, olisi käsiteltävä kiireellisenä.

Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrätyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Tasavallan Presidentin Carl Gustaf Emil Mannerheimin luovuttua häntä kohdanneen sairauden takia toimestaan säädetään, poikkeamalla siitä, mitä Suomen hallitusmuodon ja muiden lakien mukaan on voimassa tasavallan presidentin valitsemisesta, että hänen jälkeensä valittavan uuden presidentin vaalin toimittaa eduskunta.

2 §.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu tasavallan presidentin vaali toimitetaan heti, kun tämä laki on tullut voimaan. Näin valitun presidentin toimikausi kestää sen ajan, mikä edellisen presidentin toimikaudesta on jäljellä.

3 §.

Tämän lain nojalla toimitettavassa vaalissa noudatetaan soveltuvin kohdin, mitä tasavallan presidentin vaalista on säädetty.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 1946.

Tasavallan presidentin tehtävien hoitajana

Pääministeri J. K. PAASIKIVI.

Oikeusministeri *Urho Kekkonen.*

**Perustuslakivaliokunnan mietintö
N:o 13 hallituksen esityksen johdosta laiksi tasavallan
presidentin vaalista vuonna 1946.**

Eduskunta on pöytäkirjanottein 5 päivästä maaliskuuta 1946 perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi lähettänyt hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 11. Tämän johdosta valiokunta, joka on saanut oikeusministeri Urho Kekkoselta eräitä selvityksiä asiasta, esittää seuraavaa.

Tasavallan presidentin toimen tultua avoimeksi Suomen marsalkka Mannerheimin luovuttua presidentin toimestaan hallitus on käsiteltävänä olevassa esityksessään asettanut sille kannalle, että eduskunnan olisi valittava uusi presidentti edellisen presidentin toimikaudesta jäljellä olevaksi ajaksi. Niistä syistä, jotka hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu, sekä saamansa selvityksen perusteella perustuslakivaliokunta pitää ehdotettua menettelyä nykyisissä oloissa tarkoituksenmukaisimpana, koska presidentin valitseminen valtiosäännön edellyttämällä tavalla ilmeisestikin

tuottaisi huomattavia käytännöllisiä vaikeuksia ja vaatisi pitemmän ajan, kuin maan edun kannalta on suotavaa. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta, jolla hallituksen puheena olevaan esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen johdosta ei ole muutakaan huomauttamista, on yhtynyt puoltamaan ehdotettua lakia ja näin ollen kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Samalla perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1946.

Asian käsittelyyn ovat valiokunnassa otaneet osaa puheenjohtaja Ahmavaara, varapuheenjohtaja Kujala ja jäsenet Annala, von Born, Jern, Kallinen, Kivisalo, Kytö-

maa, Kölli, Möttönen, Paasivuori, Puumalainen, Pärssinen, U. Raatikainen, Saukkonen, Stenberg ja Tainio.

Vastalause.

Samalla tavalla kuin sodan jälkeisissä oloissa on toimitettu sekä edustajanvaalit että kunnallisvaalit, voidaan mielestäni myös tasavallan presidentin vaali suorittaa noudattaen hallitusmuodossa säädettyä järjestystä ja siten saattaa voimaan Suomen kansalle perustuslain mukaan kuuluva oikeus itse valita valitsijamiesten kautta tasavallan presidentti. Perustuslain säännöksistä olisi tehtävä poikkeuksia ainoastaan

aivan välttämättömän tarpeen sitä vaatiessa ja erityistä huomiota kiinnitettävä kansanvaltaisen valtiojärjestyksemme poikkeuksellisissa oloissa syrjäytettyjen pääperiaatteiden palauttamiseen jälleen noudatettaviksi. Tämän vuoksi ehdotan kunnioittaen,

että Eduskunta päättäisi hylätä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä maaliskuun 5 päivänä 1946.

Ensio Kytömaa.

Suuren valiokunnan mietintö N:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946.

Suuri valiokunta on, käsiteltyään yllämainitun asian, päättänyt yhtyä kannattamaan perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 13 esitettyä ehdotusta ja ehdottaa siis kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Helsingissä 5 päivänä maaliskuuta 1946.

Samalla suuri valiokunta myös puolestaan ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

**Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen
laiksi tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946.**

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esitys N:o 11 laiksi tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946, ja Eduskunta, jolle Perustuslakivaliokunta on asiasta antanut

mietintönsä N:o 13, on valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyn käsittelyn jälkeen hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

tasavallan presidentin vaalista vuonna 1946.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla, säädetään:

1 §.

Tasavallan Presidentin Carl Gustaf Emil Mannerheimin luovuttua häntä kohdanneen sairauden takia toimestaan säädetään, poikkeamalla siitä, mitä Suomen hallitusmuodon ja muiden lakien mukaan on voimassa tasavallan presidentin valitsemisesta, että hänen jälkeensä valittavan uuden presidentin vaalin toimittaa eduskunta.

2 §.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettu tasavallan presidentin vaali toimitetaan heti, kun tämä laki on tullut voimaan. Näin valitun presidentin toimikausi kestää sen ajan, mikä edellisen presidentin toimikaudesta on jäljellä.

3 §.

Tämän lain nojalla toimitettavassa vaalissa noudatetaan soveltuvin kohdin, mitä tasavallan presidentin vaalista on säädetty.

Helsingissä 8 päivänä maaliskuuta 1946.
